

TANTÁRGYI TEMATIKA

2026/2027 tanév I. félév;

Igazságügyi Igazgatási Alapszak

Modern magyar igazságszolgáltatás és közigazgatás történeti alapjai

Tantárgy neve: A modern magyar igazságszolgáltatás és közigazgatás történeti alapjai	Tantárgy Neptun kódja: AJJOT138IÜN1 (nappali) AJJOT138IÜL1 (levelező) Tárgyfelelős intézet: Jogtörténeti és Jogelméleti Intézet Jogtörténeti Tanszék Tantárgyelem: kötelező
Tárgyfelelős: Dr. Petrasovszky Anna egyetemi docens	
Közreműködő oktató(k): Dr. Koncz Ibolya Katalin egyetemi docens	
Javasolt félév: 1. őszi félév	Előfeltétel: -
Óraszám: nappali: 1 óra / hét levelező: 15 óra/ félév	Számonkérés módja: kollokvium
Kreditpont: 2	Munkarend: nappali/levelező
Tantárgy feladata és célja: a jogi alapműveltséget kiegészítő jellege mellett segítséget kíván nyújtani a közigazgatással és az ítélkezéssel összefüggő alapfogalmak megértéséhez. A stúdium a magyar történeti fejlődés során felhalmozódott tapasztalatok leglényegesebb elemeinek ismertetésével elősegíti az igazságügyi normák jobb megértését, a végrehajtó hatalom szervezeti rendszerének felépítését, a jogalkalmazást befolyásoló eszmék, intézmények megismerését. A tárgynak jogi kultúrát megalapozó és továbbfejlesztő szerepet is szánunk. Belső rendszerét a hazai történelem kronológiai rendje szerint alakítottuk ki. A tantárgy keretében foglalkozunk az államalapítás előtti igazságtételi szervezettel, a törzsi, nemzeti szervezeti kialakulásával, a rendi korszak igazságszolgáltatásával és a királyi hatalommal, a polgári kori törvénykezés történetével, a hatalmi ágak szétválasztásával és a 20. századi jogszolgáltatás főbb tendenciáival, valamint a modern közigazgatás alapjainak létrejöttével. Fejlesztendő kompetenciák: tudás: T1; T2, T5, T7, T18 képesség: K1, K4, K9, K14, K26 attitűd: A1, A5, A6; A18 autonómia és felelősség: F1, F3, F4	
Tantárgy tematikus leírása:	
I. Konzultáció 1. A félévi teendők megbeszélése, Fogalmak, elméleti felvetések 2. A neoabszolutizmus időszakának „alkotmányos” berendezkedése. 3. A választójog fejlődése 1848-1946 4. A Pragmatica Sanctio és az osztrák-magyar kiegyezés közjogi alapjai 1867:XII. tc. A horvát-magyar államjogi kapcsolat 1868 és 1918 között. 1868:XXX. tc. Az államfői hatalom gyakorlása 1867-1918 5. A végrehajtó hatalom szervezeti rendszere a forradalom és szabadságharc időszakában (1848: III.tc.) 6. Bírósági szervezet a jogi forradalom és a szabadságharc időszakában 7. 1867. évi XII. törvénycikk a Kiegyezésről 8. 1869. évi IV. törvénycikk a hatalmi ágak megosztásáról a polgári korszak Magyarországon. 9. A modern közigazgatás kiépítése, központi és helyi közigazgatási szervek a Dualizmus időszakában ((Általános jellemzők. A vármegye, a törvényhatósági joggal felruházott városok; Budapest székesfőváros. A községek)	

II. Konzultáció

10. Rendes bíróságok a dualizmus idején. Az esküdtbíróági rendszer Magyarországon
A pénzügyi és általános közigazgatási bíráskodás magyarországi története. Dualizmuskori egyéb különbíróóságok
11. A Horthy-korszak bírósági szervezete.
12. A Tanácsköztársaság központi és helyi szervei; A végrehajtó hatalom szervezeti változásai az 1920-as évektől a második világháborúig
13. A Magyar Népköztársaság központi szervei; A koalíciós korszak bírósági rendszere

III. Konzultáció

14. A parlamentarizmus helyreállítása a 20. század végén
15. Félévzárás

Félévközi számonkérés módja és értékelése:

A tantárgyból - elméleti jellegénél fogva - a félév során **aláírást** kell szerezni, amelynek feltétele az előadásokon való részvétel. A távolmaradás megengedett mértéke 1 alkalom. A további igazolt vagy igazolatlan hiányzás beszámolási kötelezettséget von maga után, amelynek teljesítése írásban vagy szóban, az oktatóval történő egyeztetés szerint történik.

Kollokvium teljesítésének módja, értékelése: A vizsgára bocsátás feltétele az aláírás megszerzése. A e-leckeönyvi aláírás megszerzése után a hallgatók a vizsgaidőszakban a félév anyagából szóbeli vagy írásbeli vizsgát tesznek, amelynek értékelése ötfokozatú jeggyel történik. A vizsgán 5 fokozatú értékelést alkalmazunk. A vizsga a tankönyv tételeiből és az előadások anyagából lesz. Az ötfokozatú értékelés százalékos határai: 0-50%: elégtelen (1); 51-60%: elégséges (2); 61-70%: közepes (3); 71-80%: jó (4); 81-100%: jeles (5).

Az adott ismeret átadásában alkalmazandó további / sajátos módok, jellemzők: előadás, magyarázat, tematikus prezentáció/szemléltetés, megbeszélés, vita

Tankönyvi vizsgatételek:

- 1) Hajnóczy József, Martinovics Ignác és Berzeviczy Gergely reformterve az igazságszolgáltatás átalakításáról (TK.207-210.o.)
- 2) A polgári átalakulás folyamata és eredményei hazánkban [At. 269-278. o.]
- 3) Az áprilisi alkotmány sajátosságai. [At. 282-288. o.]
- 4) Bírósági szervezet a jogi forradalom és a szabadságharc időszakában (TK.108-112.o.)
- 5) Alkotmányos monarchia létrehozása, megoldási kísérletek a közjogi válságra. [At. 293-298. o.]
- 6) A neoabszolutizmus időszakának „alkotmányfejlődése”. [At. 302-309. o.]
- 7) Az osztrák neoabszolutizmus bírósági rendszere (TK.113-117.o.)
- 8) Bírósági reformok 1861 és 1869 között és az 1869:IV. tc. (TK.119-124.o.)
- 9) Ausztria és Magyarország közjogi kapcsolata 1867 és 1918 között. [At. 312-318. o.; 327.o.]
- 10) A parlamentáris monarchia speciális elemei hazánkban. [At. 318-321. o.]
- 11) Szabadságjogok helyzete a kiegyezés korában. [At. 322-328. o.]
- 12) Szabadságjogok a két világháború között. [At. 337-342. o.]
- 13) Az első népköztársaság időszakának alkotmányjogi jellemzői. [At. 346-349. o.]
- 14) A második köztársasági kísérlet. [At. 350-355. o.]
- 15) A népképviselői választójog fejlődése 1918-ig. [At. 359-367. o.]
- 16) A népképviselői választójog fejlődése 1919-1938 között. [At. 367-370. o.]

- 17) A választási rendszer átalakítása 1945 és 1947 között. [At. 370-373. o.]
- 18) A törvényhozás szervezete a kiegyezést követően. [At. 377-382. o.]
- 19) A polgári korszak országgyűlési tagjainak jogállása. [At. 388-392. o.]
- 20) A polgári korszak országgyűlésének hatásköre, működése; [At. 382-388. o.]
- 21) Az állami ellenőrzés szervezete. [At. 393-394.o.]
- 22) A király jogállása 1848 után. [At. 397-406. o.]
- 23) Az alkotmányosság helyreállítása 1920-ban. [At. 333-336. o.]
- 24) A kormányzó jogkörei 1920 és 1944 között. [At. 409-416. o.]
- 25) A köztársasági elnök jogállásának típusai; a népköztársaság elnöke. [At. 418-422. o.]
- 26) A közigazgatás fogalma, fejlődésének tendenciái, kivételes hatalom [At. 425-429. o.]
- 27) A magyar polgári közigazgatás korszakai [At. 429-431. o.]
- 28) A közigazgatás szervei, a kormány, kormányzati szervek [At. 431-434. o.]
- 29) A szakközigazgatás szervei [At. 435-436. o.]
- 30) A törvényhatóságok, azok típusai és szervei a kiegyezés után. [At. 437-439. o.]
- 31) A vármegye a polgári korban. [At. 439-442. o.]
- 32) A törvényhatósági jogú városok, Budapest székesfőváros, közégek. [At. 442-446. o.]
- 33) A területi önkormányzatok. [At. 446-447. o.]
- 34) A bírósági szervezet 1848 és a dualizmus között. [At. 451-453. o.]
- 35) Rendes és különbíróságok a kiegyezés után. [At. 453-463. o.]
- 36) Az esküdtbírósági rendszer Magyarországon (TK.133-138.o.)
- 37) A pénzügyi és általános közigazgatási bíráskodás magyarországi története (TK.146-153.o.)
- 38) A bírói függetlenség kialakulása, bírák felelőssége [At. 463-467. o.]
- 39) Az ügyészség a polgári korban. [At. 467-469. o.]
- 40) Az ügyvédség a polgári korban [At. 469-471. o.]
- 41) A közjegyzőség és a telekkönyv. [At. 471-474. o.]
- 42) A Tanácsköztársaság alkotmánya, központi és helyi szervei. [At. 482-485. o.]
- 43) A Hungarista Munkaállam szervezete. [At. 488-489. o.]
- 44) A Magyar Népköztársaság [At. 492-498. o.]
- 45) A parlamentarizmus helyreállítása a 20. század végén [At. 505-506. o.]
- 46) Alkotmányosság a rendszerváltás előtt [At. 507-509. o.]
- 47) Jogi változások 1989-ben [At. 509-511.]
- 48) A jogrendszer modernizálása o. [At. 511-517.o.]

Akinek rész kreditbeszámítása van, az alábbi tételek aló felmentés kap: 10-17; 22-25.

A vizsgára a rész kredit beszámítását igazoló határozatot hozni kell.

Kötelező irodalom:

1. **Magyar alkotmánytörténet** (szerk.: Mezey Barna – Gosztonyi Gergely) Osiris Kiadó Bp. 2020. [a tételsorban At. rövidítéssel]
2. Stipta István: **A magyar bírósági rendszer története**. Multiplex Media-Debrecen University Press. Debrecen, 1998. (a tételsorban Tk rövidítéssel)
3. Csizmadia Andor: **A magyar közigazgatás fejlődése a XVIII. századtól a tanácsrendszer létrejöttéig**. Bp. 1976.
4. István Stipta: Die Herausbildung und die Wirkung der deutschen Verwaltungsgerichtsbarkeit auf den ungarischen Verwaltungsrechtsschutz. Bp., ELTE Lehrstuhl f.Ung.Rechtsg., 2006.

Ajánlott irodalom:

1. István Stipta: *Die vertikale Gewaltentrennung*. Gondolat, Budapest, 2005.
2. Trócsányi László (ifj.): Milyen közigazgatási bíráskodást? Bp., 1992.
3. Bónis György-Degré Alajos-Varga Endre: *A magyar bírósági szervezet és perjog története 2. bővített kiadás*. A kiegészítő jegyzeteket írta: Béli Gábor.